

Парк — дыштанылга төбү

Ажыл шагының сооңда, байырлалдарда болгаш эске-даа уелерде, чүс-чүс кызылчалар чайгаар бүткөн парынгагы дыштаныр дээш кээп турарын билир бис. Күлтураның болгаш дыштанылганын Гастелло аттыг парынгагы улуглар-даа, уруглар-даа ынак. Маңаа кижилер буюру ойнаа хөглөр, күлтуралык дыштаныр, спортчу маргылааларга киржир, оюн-концерт көр болгаш арыг чагай агаар-га селгуустээр. 1976 чыл-дың чайгы сезону бүгүн эгелээр. Бо чайгы сезонда кызылчалар-ның дыштанылганын таарымчалыг организастаар талазы-биле парта калдыг ажалдар кылдынганын, моон соңгаар чүмү кылырын дугайында чугаалал бээрин партия директору К. П. Воронковтан бистик корреспондентвис дилээ. Оларнык беседанын моон алаанга парладымыс.

— Чагайыңдыгала талазы-биле чамдык ажалдары моон соңгаар-даа чоруур бис. Бо чазын кичи-тир-биле 300 дөс дыйты болгаш хаданың олуртур. Ыштанырны санитарнык таарылганын чоруткан. Асфальтлап дескилээр дескилээр база бар. 42 муң чекити олуртуп өстүрер.

Ноган театрының капитал септелгезин бо хүнерде доору турар бис. Көрүкчүлерге таарымчалыг байдал маңаа тургустунар.

Парк дескилээриниң каастанга-шамелдеси доорулган. Маңаа кол угла-нышкын — партияның XXV съездин, ону беш чылда шалпыч ажил-ши, улустарың найралы, бу-дурлуңиң мурнакчылары болган. Дөрлөк көрүштүг, чараш болурунче сагыш салдырган.

Кызылчаларың күл-туралык дыштанылганын чөп организастаары — бистик кол сорулгавыс. Парта шупту аттракционнар, спорт шөлдер ажалдап эгелээр. Партия спорт шөлдерин бо сезондан эгелеп бистик эргевиче шил-читкени таарымчалыг. Во-лейболдун, баскетболдун, баг кагарың секцияла-рын организастаар бис. Спорт ажилын удурут ин-структорувус А. Черного-ров бо ажалды башкарып турар. Спорт шөлдерин дыштаныр хүнерде 10 шакта 18 шакка чедир ажалдаар, аңаа хүнерде 17 шакта 20 шакка чедер. Хеме стан-цияныг 15 хемени база немээш.

Лекторий донтаамал ажалдаар, делгелге залы өй-өйдө слон делгелгелер-биле кызылчалары бол-гаш аалчылары танышты-рар. Массалыг ажалдарын планнап турар бис. Моон мурунда чылдарда таарымчалыг кылдыр бадит-катынган — ужурамыш-кынар, темалыг кеңээлөр дээш эске-даа аргалары ажалдаар апар.

Партияны таныш шөлү бөгүн ажиттынар. Бо сезонда чаа репертуар-биле ажал-дарын планнап турар. Ма-ңаа бол танышларының шолөзаны ажалдар. Ону майның 20-ден соңгаар эгелээр бис. Маңаа бир-бир ай хуусалыг уеде ийи удаа анык-океени бал танышларыга өредир.

Бо бүгү ажалдарыне бе-дик организастыг, таарым-чалыг чорударына ВЛКСМ хооромунун, хоорайның хей-ниитизиниң күлтура ажалдакчыларының ролу улуг болуру чугаажок. Парка бажыг корум-чу-румну туураында кичи бу-рузу үлүүн кирир ужу-рул.

Эрткен чылдың сезонун-да-ла ажалдап эгелээш «Сатурн» болгаш «Ветер» деп чаа аттракционнар бо чылдын донтаамал ажал-даар.

Май байырлалының хүн-неринде оюн-концерттер, спортчу маргылаалар, хө-глүг селгуусташкыныр парка массалык-биле эр-тер.

Ужудушкунда «Космос-815», «Космос-816»

1976 чылдың апрель 28-те Совет Эвилелинге Черниц «Космос-815» деп ээлчеглиг кылдыл спутниги салып үндүргөн.

Спутникте космос делегия шилчилээрин уламчылаары-га херек эртем аппаратура-лар тургускан. Аппаратура бо-

лур-чогууру-биле ажалдап ту-рар.

1976 чылдың апрель 28-те Совет Эвилелинге Черниц «Космос-816» деп ээлчеглиг кылдыл спутниги салып үндүргөн.

Спутниктерде космос деле-гия

мин шилчилээрин уламчыла-арыга херек эртем аппарату-раларын тургускан. Олар бо-лур-чогууру-биле ажалдап ту-рар. Таарымчалык-саалга-тову көп турар информаци-ны сайгарып турар.

(СЭТА).

Орус поэзия ачызында

Расул Гамзатовтун шүлүктериниң номнарында тайылбыр эге сөстүң-даа херек чок ийиң. Чүге дээр, оң ады-сураа ал-гый берген, номчуучулар ону шалга-ла билер апарган бол-гаш оң чогаалдарын улуг со-нуургал-биле номчуп турар.

Дэг чурттуг авар чоңунуң огу-лу бодунуң поэзияныг на-ционал болгаш дескилээр кы-зылчалар алгыдыр ажалдык шыдаан, чоңунуң национал он-агайларын бодунуң чогаал-дарында сипирген. Оң чогаал-дыкчы оруу — шышкы бажын шораан булуттар шуглаан кан-гай сыйнардан эгезин алгаш, Волганың сугарыныг катты-жа-каттыкка кирип агып чыдар Дагестаның хем Кара-Кой-суга дөмей.

М. Лермонтовтун «Дагестан шындыгында изи дүштө» деп шүлүүн номчааш, Дагестан ду-гайын номчуучулар анык бол-гаш элээди шаанда-ла би-лип алыр.

А. Толстойнуң «Хаджи-Му-рад» номчааш, дэг чурттуг улустуң өкөр-эрес, чаныш-сы-ныш чок характерин, бедик тайга-сынык характеринде теңдир дивес тургузаар ажалдарын соңуурган, билеп алыр бис, олар каракка, кес-түп кээр.

А агы шагың шүлүкчүзү Расул Гамзатовтун шүлүктер-иниң Дагестаның бодунуң арыг үнүн дыйнап турар бис. Ол хой националдыг совет рес-публикада бодунуң аян-шынчи-лини болгаш чачыкчыларын бурунгу онгайларын кичи-бөөн. А революциянык кижил-тер салгалы эрги багыт, ка-дыг-дошкун чаңчыларын са-

гыйын, оларын харын арыды шаап, чүге чараш чүлүкчө хандыгың өзүп, дөргүп кел-ген.

Расул Гамзатовтун төрөөн теринге тураскааткан шүлүк-теринде бодунуң кижилерин ажал-амыдыралыг көргүскөн оодурулар сеткидин чыгып, чымчак аян-хөбү-биле чапты-ланып турар, оларда лириктик болгаш философия бодолдор-даа, эвилеп, уян чымчак юморлар-даа бар-ла. Мычан-гаш олар номчуучуларын чү-ректенче делем орутуу тынаан.

Авар улустуң шүлүкчүзү Гамзат Падистың огу Расул-дун чаш болгаш элээди шаа-Пада аулга эрткен. Шүлүкчү чоңунуң эрес-дидим маадры Шамилди сагыдырып кээр эрте-бурунгу Ханзах шындыгы-га ажиттыг совет школага өөренип турган. Пада аул бо-дунуң онзагай, дөштүг уран-чечен үлгөр доматары-биле ат-сураа алгы берген. Чоң-унуң шак бо үлгөр доматары, кокамик кылар болгаш тоолу-чугу чугааларында Расул Гамзатовтун ову-хевирлиг афоризмин, сакты-сеткидин аян-бүрү хөөнерин долу-ду-биле ажалдык турар поэзия-мыче копка орук шойуген.

Чогаалчы бир шүлүүнде мылаңар чугаалат турар: Кадры дурут эрини орта Катты биле наран чачы Куспанжылы алгы орда. Нуу туман өтүр көрдүм.

Шак бо оодуруларда каткы-хот биле карак чакы «куспа-катып алгаш орда» дөни, чоңунуң тургузары ышкы, ли-дим, бодунуң шынчилиг бол-

гаш каракка кесүп кээр ову-р-хевир-дир.

Мычала-даа Расул Гам-затовтун шүлүктериниң үнү ту-рар дөзү чүгө дагыт чер чурттуг чоңунуң поэзияныг а-вес-де бодтай.

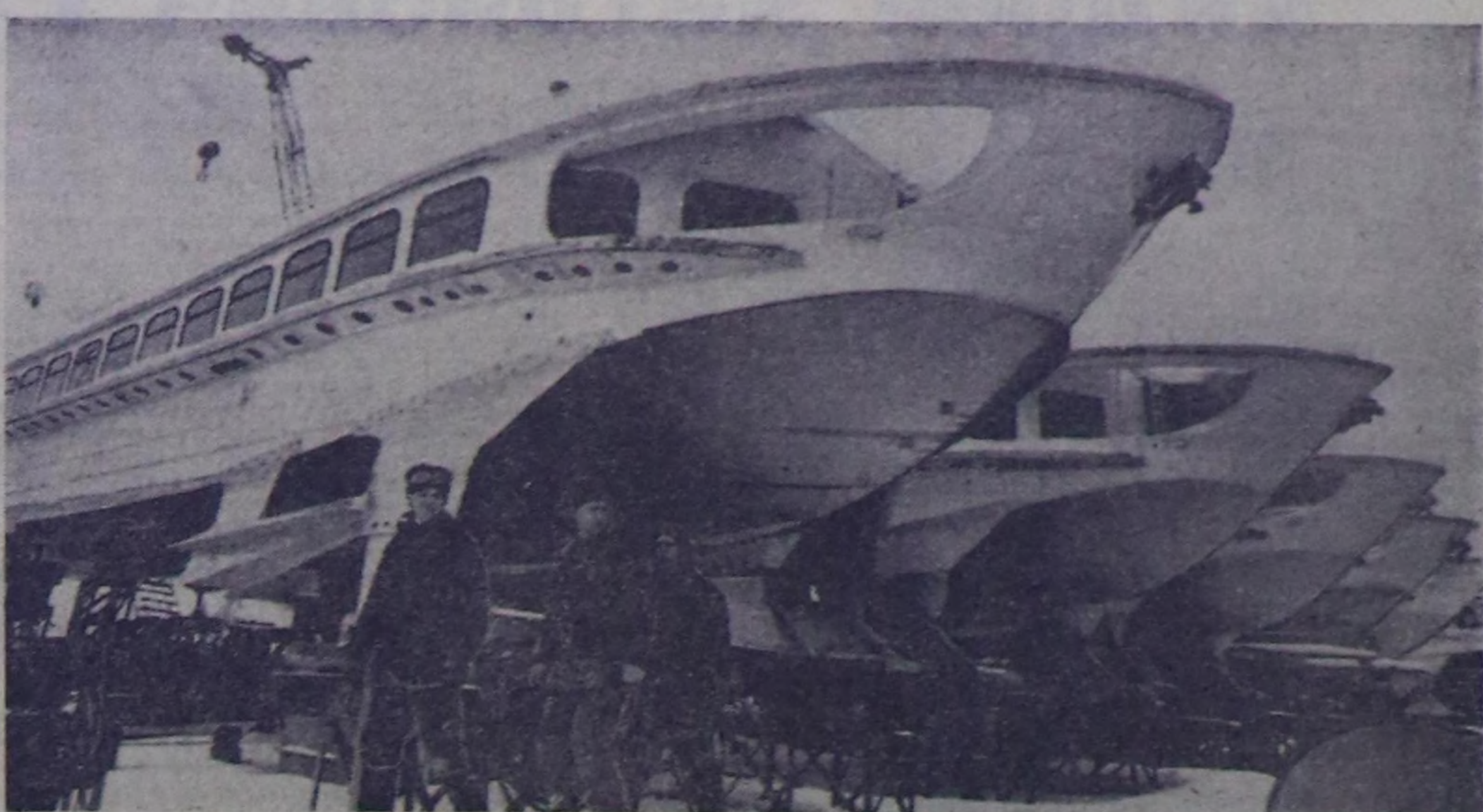
Совет уругларын ат-сураа алгып тарап он ынак чогаал-чыларын бирээш С. Я. Маршактың чугаалааны-биле алырга, Расул Гамзатовтун не-зи аарып бээр, ону — чаш ки-жини өске бир дэг чер чурттуг тараачын херэжени эмирин дөргүтүрүп каан.

А литературда оң база ийи чегерекчиси бар; ол дээр-ге Чоң чүктүң поэзияны-биле улуг орус поэзия-дыр. Орус поэзияны дамчытыр дагыт-кын шүлүкчүлерин Шекс-пирин, Гетенин, Берестин, Гейнениң чогаалдарын эки би-лип алган.

Москвада литература инсти-тудунга ол өөренип турган. Студент чылдарында-даа, оң соонда-даа Гамзатов бодунга негелдени бооп, классикти-даа, агы-даа кайгычык та-лаңтыг шүлүкчүлерин баш-кы кылдыр шилеп ап турган...

Расул Гамзатовтун шүлүк би-жиринден аныг, проза чо-гаалын база бижип турар. Ол «Мен Дагестаным» деп кай-гамчык солун романын бирээш, ону номчуучулар база чагай белек кылдыр хүлээп алган. Гамзатов — Лериниң шаптал-дын лауреады, СССР-нин Дө-ди Советиниң депутаты, Дагес-таның чогаалчылар Эвилели-нин баштаар чегиниң даргазы.

Сурагыч чогаалчының бо улаада бир шүлүүн тыва көз-чүчүлүгүгара бараалгатымыс.

МОСКВА. Хлебниковтун судно септээр механиктик заводун-да септелге эки чоруп турар. ЧУРУНТА: «Ракета» дээр судноларның 90 хуузу эжинди-ришкинге бөленип көргүскөн.

В. БУДАННЫҢ ФОТОЗУ.
(СЭТА-ның фотохроникасы).

СПОРТ • СПОРТ СЕНТЯБРЬДА УЖУРАЖЫРЛАР...

КАТОВИЦЕ. (СЭТА-ның тусуй корр. А. Горбунов). — 1976 чылда Канадага эртер хоккей маргылааның оң баштагы ужуражымыш-кына (ут ужуражымышын сентябрь 2-де эгелээр). Фин-ляндиянык болган Канадалык шилдик командада ужу-ракчы — деп, делегиянык хок-кей лигазыны директорды-ның кеңшүгү Андрей Старо-войтов СЭТА-ның корреспон-дентис-биле беседаныг чуга-лаан. Оон дараазында хүнде маргылаада СССР-ниң болган Чехословакиянык, Швейцария-нык болган АКШ-ның командала-ры кирип эгелээр.

Шилдик оюннарның оң дараазында болур расписани-еи мындыг: сентябрь 5-те — Финляндия — ЧССР, СССР — Швеция, Канада — АКШ; сен-тябрь 7-де — СССР — Фин-ляндия, Канада — Швеция, Че-хословакия — АКШ; сентябрь 9-та — СССР — АКШ, Канада — ЧССР, Швеция — Финляндия; сентябрь 11-де — ЧССР — Финляндия, Финляндия — АКШ, СССР — Канада. Шилдик ал-ды-алды ужуражымышлар Торонто болган Монреальга болур, а арткан үзү — Фи-ладельфия, Чикаго, Буффало хоорайларының найы бирээш-пеге болурун көргөн. Бирги бол-гаш ийги чегин ээлэп ийи романда бот-бодунуң аразын-да сентябрь 13, 15, 17 хүне-ринде үш катап ойнаар. Бир өвес сентябрь 13-те бирээш тилээш, сентябрь 15-те утту-

рунаш, сентябрь 17-де хайым кылдыр ойнаар болза, (бир-бир удушкын, хайым апарза) оларга немелде шакты бээр. Бирги, ийги ужуражымыш-кына бир команда улаштыр тилээш, сентябрь 17-де болур үшкү оюн болбайт баар.

— Маргылааның судьяла-ры кынар болур ирги?

— Европа чурттарында ийи-ийи кижилер, АКШ-тан бол-гаш Канададан дөрт-дөрт ки-жи келир. Ужуражымышын бурунгу үш судья башкаар. Судьялар кижилериниң дамы-зын август 28—29 хүнеринде Канада оларнык семинарлар эрттирген соонда чарлап, дың-надыр.

Сентябрьда болур маргы-лааның хуусааны болгаш рас-писаниени ол маргылаага кирир алды чурттуг: Кана-далык, АКШ-ның, Чехослова-киянык, Финляндиянык, СССР-ниң болган Швейцария-нык тилээшкелери Катовице-ге чыгып, дугурушкан болгаш баддалып чүе.

— Делегиянык хоккей лига-зыны Катовицега эртен конгрессинге өскө калдыг ийиттирип хүлээп алган ир-ги?

— Конгрессе кодуула-ла кеңир үеңиң айттырганын шилтирээр. Хоккейге келир чылдың делегия чемпионода Benaga («А» болук) болур. «Б» болукту хоккейчилери Токиога ойнаар, а «С» болу-туу — Италияга азы Испанияга барып ужуражыр.

БАЙЫРЛАЛ ХҮННЕРИНДЕ

Күлтураның болгаш дыштанылганың Гастелло аттыг па-рыгы бөгүн ажиттынар. Шүлү аттракционнар ажалдап эге-лээр. Волейболга, баг кагарыңа, шыдырага партия шал-кыны дээш маргылаалар 12 шакта эгелээр. Танцы шөлү ке-жээ 20 шакта ажиттынар.

МАЙ 1-ДЕ ажалчы чоңарның чыскалы өртен 10 шакта эгелээр.

Ча адарының талазы-биле хоорайнык бирги чери дээш маргылаа 14 шакта болур. Байырлалдың эң солун маргы-лааларының бирээш — «Шын» солунуң шаңгалы дээш хууда бирги чер талазы-биле хүреш маргылаа. Бо солун мар-гылааны ол-ла хүн 14 шактан эгелеп көрүп болур силер. Волейболга биш-маргылаа 16 шакта эгелээр.

МАЙ 1-ДЕ хөгжүм-ши театрыга аныктар кежээш 20 шакта эгелээр. «Енисей» Күлтура бажымыга № 3 АТБ-ниң база туйбу заводунуң мурнакчылары-биле «Күш-ажыл-дыл маадрыларынга төлөптиг болуңар» деп темалыг кежээ эгелээр.

МАЙ 2-ДЕ парка маргылаалар уламчылаар. Футболга «Спартак» — «Динамо» командаларын ужуражымышын 16 шакта болур. Күш-культура коллективтериниң аразына баскетболга биш-маргылаа 11 шакта эгелээр. Ол-ла хүн «Совет Тыяның 5 чылы» стадионга күш-культура коллек-тивтериниң аразына үш бөлүк аайы-биле чик атайтка та-лазы-биле эстафета 11 шакта эгелээр.

Ол кежээ хөгжүм-ши театрыга К. Бужагыны «Ичеек» деп шилин 17 шакта болур. Политикти чырыдышкын ба-жымыга лиллитур ансамблиниң улуг концерти дөрт катап болур: уругтарга — 12, 14, улуг улуска — 18, 20 шактарда болур.

Дыштаныр хүн шавы.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

АПРЕЛЬ 30-ДЕ

10.05 — «Кызыл ыр». (Беранго политиктиг ырчы фес-тевалы). Оңут.	17.00 — «Уе». Информастыг про-грамма. Оңут.
11.00 — «Медальер».	17.30 — «Кассандра». Теле-фильм-шин.
11.10 — Уругларга фильм. «Андрейка», Урал-чечен фильм.	18.55 — Телемералер.
12.35 — «Чурт май мурунда». Мурнакчы бугураге-лерин кыйгырмакта-зы. СЭП ТК-ның ве-жиги, партиянык XXV съездиниң деле-гиди, Социалистик Күш-ажылдың Маадры, Москвадан «Красный пролетарий» станок ту-дуушун заводунуң то-кары А. М. Рыбков дымчылагы чорудар.	19.05 — Телефильм.
13.20 — «Эш ыр». Музыка про-граммалыгы киржик-чилериниң түңнел кон-церти. Оңут.	19.20 — «Неделя бодушкы-ларын тайылбыры». Дымчылаа.
15.20 — «Корневидиң коңгала-ры». Музыкалыг теле-шениң баштайгы көр-гүзү. (Р. Планкеттин оперетазы (сугаар)).	19.35 — Документалдык фильм. 19.45 — «Тыяның негелдеси». Информастыг програм-ма.
	20.00 — Документалдык фильм. 20.10 — «Тыяга Май 1-ниң ба-ыралы». Дымчылаа.
	20.40 — Чаралдар.
	20.45 — «Чурт Май мурунда». Мурнакчы бугураге-лериниң кыйгырмакта-зы.
	21.30 — «Корневидиң коңгала-ры». Музыкалыг теле-шениң баштайгы көр-гүзү.
	23.00 — 23.30 — «Уе». Информа-стыг программа.

1976 чылдың май 2-ге
ХӨГЖҮМ-ШИ ТЕАТРЫНГА
Н. КУДАЖЫНЫҢ

«ИНЧЕЕК»

деп шилин болур. Эгелээри 5 шакта.

Коллективтег чыгыларын хүлээп ал турар. Басса 10 шак-тан 18 шакка чедир ажалдаар. Телефон № 2-35-88.

ДИРЕКЦИЯ.

КИНО

АПРЕЛЬ 30-ДЕ

«НАЙРАЛ»: «Дагым чер ийитиң чамдык» 9.30, «Дер-зу Уаала» (2 сериялыг) 11.00, 13.40, 16.20, 19.00 шактарда.

«ПРОЦЕР»: Киноымында 9.45, «Херчинин чыгыш» 10.35, 13.55, 16.45, «Полития комиссары буруудалып тур» 12.25, 18.35 шактарда.

«АА-ХЕМ»: «Снегфоре» — кинолук 14.30, «№ 2 мульт-фильмдер чамдык» 10.00, «Америкада итали кичи» 16.50, 18.40 шактарда.

«ВОСТОК»: «Понедельник чедир» 15.00, «Милан-акша-ны канча ооралар?» (2 сериялыг) 17.00 шакта.

Тираж 17116 ЧАГЫ № 1321

СОЛҮН НЕДЕЛЯДА
6 КАТАП ҮНЕР

«КАЛДАК-ХАМАР» ААЛДАП ЧОРДУ

Тес-Хем районун «Калдак-Хамар» агиткулторбугады бистик «О. Шыназ» суурга концерт көргүзүп аалдап чор-уу.

«Калдак-Хамарнык» киржик-чилери кая-даа барганда ыр-шоорлуг, ымыгылыг хөгжү-мүг, кижилерин хазар дудуп-тур холуг аныктардан тур-густунап.

Сонуралдыг аныктарга чаа ырыны, таң-цын өөредир сорулга-биле бирээш баллаан, гитаралаан, ырын, таңчылап турганын бо-ла көр бис. Ынчалгаш олар чоңунуң хүндүгү, хүең-чиг аалчылары апарган. Олар-ның кол удуруткучу, уран чүлү учиниңиңиң доозукчу-зу, районунуң культура кил-диниң эргекчиси Авыл-оол Симити бооп турар. Ол боду-нуң шилип алган мергенлиги-ге сакты-сеткинден бердин-ген, кая-даа чоралда оң хо-

лудан баян ыравас, каткы-хөгүг, оюн-башта-биле ки-жилерин хөгөткөн чорур.

«Калдак-Хамарнык» кир-жикчилериниң аразында та-лантыг аныктар эвээш эвес. Оларга Александр Төгүс-оол, Дадар-оол Лойгү дөш, өс-келер-даа хамааржыр. Олар бот-тыныгыр композитор Кан-оол Базаз-оолдун аалгазына чогаатканы «Тес-Хем кызын» ыражы бээр, көрүкчүлөр димиттиг адыш чаксап, ка-тал-кап дилей бээр.

«Калдак-Хамарнык» кир-жикчилери чүгө концерт үн-дүрер-биле кызыгаарлаткы-май малчыларга дузалажып, кандыг-даа ажалдык аар-бер-гезин бодавайт, береникпеш кириптер өөрүнчүг. Моң чи-жөөңгө, бо чораш малчын Сандик Амырбиттин кодагы-га барып, оң кажааның

көржөңи чооргаш чангынар. Олар ажылын дооскап чоруп турда, хойжу эш Сандик Амырбиттин өөрүшкүгүн иле-редип чугаалааны болза:

— Мен кодамында дунгуш төрүр 328 хой бар. Оларнык 295-жи хураганаан. Амды-аңаа төрөөн хойларын хура-ганыр менди. Ынчалза-даа дунгуш төрүр хойлар болгаш хозар, хураганырны тоттурбас бооп турар. Дузалааныр дөш улуу-биле четтирдиш, чорутунар чотууан уругтарым — дөш кырган өөрөңниң кижилериниң холдарын дилэни-биле тутту.

Бо дээр, чүгө чангыс чи-жек-тир. Олар район ийитиге кая-даа чоралда хүндү мал-чыларга дузалажыр, кежээ келеш, концерт ундүрери шуут оларга чачып аларган.

О. ЧИМТИ.

СУРГУУЛДАРНЫҢ ЧАЛААНЫ-БИЛЕ

Чогаалчы Кызыл-Эрик Кудажы Тыяның көдө ажал-агыт техникумунуң сургуулдарына аалдап чораш. Келир үеңиң специалистери-биле чогаалчың ужуражымышын солун эрген.

Чогаалчың ажалдарының аразында көдө амдырал дугайын көргүзүп турар чогаалдар эвээш эвес. Мыагыт «Ич-еек» деп шилин сөжөдүн чүдөн эгелээниң сургуулдарга чугаалаарга олар соңуурган. Анык-өскөниң хой ажалына өөредир, чаңчытыр, хоочун салгалың эстафетаны анык холдарга дамчыдар дугайында теманы шилип алганы чотум-чалыг.

Көдө ажал-агытын улам ыңай хөгжүдериңиң айттыры он чугула сорулгаларың бирээш. Келир үеңиң көдө ажал-агыт специалистери болур сургуулдарга чачыг сүмени кадың, чогаалчы оларга чединкиңиңиң күзөң.

К. К. Кудажы онгү беш чылда чогаалчык планнарын сур-гуулдарга таныштырган.

Д. ЛЮНДУП.

А. АЛА-БУГАНЫҢ «Тыяның делегемдеринде» деп фототюдю.

Кызыл, Шетиниң-Кравченко кудумчуу, бажык № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторунуң 2-24-63, редакторунуң оралакчыларының 2-35-24, 2-31-75, пропаганда кылдының 2-31-75, харысалаагы секретарының 2-23-54, партиянык амдырал кылдының 2-37-13, культура кылдының 2-23-54, көдө ажал-агыт кылдының 2-21-47, уадурут кылдының 2-22-64, чагаа кылдының 2-41-27, информация база совет тургузут кылдының 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянык 2-42-45, солун калбейт барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном-сэдимиңк талазы-биле эргелээш типография. (Кызыл, Шетиниң-Кравченко кудумчуу, бажык № 1).

ИД-00354

Редакцияның
АДРЕЗИ: ИД-00354
667000